

YÜRÜTMENİN DURDURULMASI İSTEMLİDİR

DANIŞTAY BAŞKANLIĞI'NA DAVACI

: Gökhan GÜNAYDIN
TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı
Karanfil Sokak No: 28/12 6640 Kızılay/ANKARA

E. Başak KAYA
TMMOB Gıda Mühendisleri Odası Başkanı
Sümer 2. Sokak No: 36/15 Yenışehir/ANKARA

Sami CAN
TMMOB Kimya Mühendisleri Odası Başkanı
Karanfil Sokak No: 19/5 Yenışehir/ANKARA

Emin KORAMAZ
TMMOB Makine Mühendisleri Odası Başkanı
Sümer Sokak No: 36/1A Yenışehir/ANKARA

Mete TOPGÜDER
TMMOB Petrol Mühendisleri Odası Başkanı
Necatibey Caddesi No: 36/26 Sıhhiye/ANKARA

DAVALI

: Tarım ve Köyışleri Bakanlığı
Milli Müdafaa Caddesi No:20 06100 Kızılay/Ankara

DAVANIN TÜRÜ

: İptal davası

DAVANIN KONUSU

: 10.10.2003 gün, 25255 sayılı Resmi Gazete'de, "Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik" yayımlanmıştır.

Sözü edilen Yönetmelik değişikliği ile, 9.6.1998 tarih, 23367 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmeliğin, 19.3.2002 tarihli ve 24700 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelikle değişik 7 nci maddesinin (a) ve (b) bentleri değiştirilmekte ve aynı maddeye (h) bendi eklenmektedir.

Yapılan değişikliklerle, 20 Beygir Gücü ve altında motor gücü bulunan ekme ve ekme çeşitleri üreten işyerlerinde, ustaların sorumlu yönetici olabileceği hükme bağlanmakta, ayrıca sorumlu yöneticilerin meslek odasından alacakları belge ile noter sözleşmesini Bakanlığa ibraz etmeleri gereği ortadan kaldırılmaktadır.

Aşağıda ayrıntısı ile açıklanacağı üzere, Anayasa, İlgili yasa ve Kanun Hükümünde Kararname hükümlerine açıkça aykırı olması gereğiyle, sözü edilen yönetmeliğin 19.03.2002 gün, 24700 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmeliğin 7. madde a fıkrasını değiştiren 1. madde a fıkrasının, bir önceki düzenlemeye dönülmek amacıyla tümüyle iptaline, yine

19.03.2002 gün, 24700 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yönetmeliğin 7. maddesine h bendi ekleyen 1. madde h bendinin tümüyle iptali ve öncelikle yürütmenin durdurulması istenilmektedir.

OLAYIN ÖZETİ:

A – DAVA KONUSU İLE İLGİLİ GIDA MEVZUATI, AŞAĞIDA ÖZETLENMEKTEDİR;

I – 560 sayılı “Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve

Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararname

28 Haziran 1995 tarih, 22327 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan, 560 sayılı “Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararname” nin amacı, “amaç” başlıklı birinci madde hükmünde, “Gıda maddelerinin teknik ve hijyenik şekilde üretim, işletme, muhafaza, depolama, pazarlama ve halkın gereği gibi beslenmesini sağlamak, üretici ve tüketici menfaatleriyle, halk sağlığını korumak üzere, gıda maddelerinin üretiminde kullanılan her türlü ham ve yardımcı maddeler, mamul ve yarı mamul gıda maddeleri ile yan ürünlerinin özelliklerinin tespit edilmesi, gıda maddeleri üreten işyerlerinin asgari teknik ve hijyenik şartlarının belirlenmesi, denetiminin yapılması ve gıda maddeleri ile ilgili hizmetlere dair esas ve usulleri belirlemek” olarak ifade edilmektedir.

560 Sayılı KHK'nin “İstihdam” başlıklı 6. maddesi, gıda maddeleri üreten işyerlerinde işletmenin nev'i ve büyüklüğüne göre gıda bilimi konusunda eğitim görmüş kişilerin sorumlu yönetici ve eleman olarak istihdamını zorunlu kılmaktadır. Buna göre sorumlu yöneticiler, Bu Kanun Hükmünde Kararname ve yönetmeliklerde belirtilen esas ve usullerin yerine getirilmesinden işverenle birlikte sorumludur.

KHK'ye göre, Gıda bilimi konusunda eğitim görmemiş kişilerin teknik eleman olarak istihdam edilebilmesi için Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ile ticaret, sanayi, ticaret ve sanayi odalarının birlikte açacağı kurslardan belge alınması zorunludur. Belgesi bulunmayanlar teknik eleman olarak çalıştırılmaz.

Sorumlu yöneticiler ve teknik elemanlarla ilgili esas ve usuller yönetmelikle belirlenir.

KHK'nin “Ceza Hükümleri” başlıklı 18 / A maddesi c fıkrası hükmüne göre; “6 ncı maddeye göre istihdamı mecburi olan sorumlu yöneticileri istihdam etmeden imalatta bulunan, gıda maddeleri üreten işyerleri faaliyetten men edilerek sahiplerine para cezası verilir”.

KHK'nin “Yönetmelikler” başlıklı 19. maddesi hükmüne göre ise, “bu KHK ile çıkarılması öngörülen yönetmelikler ve uygulamaya ilişkin sair esas ve usuller, ilgili kuruluşların görüşü alınarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı'nca müştereken hazırlanıp bir yıl içinde görev ve yetki kapsamına bağlı olarak Sağlık Bakanlığı ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca yayınlanır”

II – “Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmelik”(RG:9.6.'98/23367)

560 sayılı KHK'ye dayanılarak çıkarılan “Gıdaların Üretimi,

Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmelik”, 9.6.1998 tarih, 23367 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Adı geçen Yönetmeliğin “Tanımlar” başlıklı 4. maddesinde Sorumlu Yönetici “Bu Yönetmeliğin 7. Maddesinde belirtilen esaslara göre işyerinde ürün üretiminden sorumlu tutulan işveren veya tarafından görevlendirilen bir yetkili”, Usta “Bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarını kazanmış ve bunları mal ve hizmet üretiminde iş hayatınca kabul edilebilecek standartlarda uygulayabilen usta belgesi almış kişi” ve Ustalık belgesi “Mesleki eğitimden geçen ustalara verilen mesleki yeterlilik belgesi” olarak tanımlanmaktadır.

Aynı Yönetmeliğin, “Sorumlu Yönetici ve Eleman İstihdamı” başlıklı 7. madde hükmüne göre, Gıda ve gıda ambalajı üreten işyerlerinde, sorumlu yönetici ve eleman aşağıdaki esaslara göre istihdam edilir.

a) Bu Yönetmelik kapsamındaki ürünleri üreten, 30 Beygir gücünün üzerinde motor gücü bulunan veya on kişinin üzerinde işçi çalıştıran gıda maddesi üreten işyerlerinde, üretimin nev'ine uygun, gıda bilimi konusunda en az 4 yıllık lisans eğitimi almış ziraat, gıda, kimya mühendisleri, kimyagerler ve veteriner hekimler ile gıda bilimi konusunda ihtisas yapmış biyolog ve su ürünleri mühendisleri gibi kişilerin eğitim dallarına uygun sorumlu yönetici olarak istihdamı zorunludur.

Gıda ambalajı üreten işyerlerinde ise sorumlu yönetici olarak gıda bilimi konusunda eğitim almış ziraat, gıda, kimya mühendisleri veya makine, petrol, endüstri mühendislerinin istihdamı zorunludur.

Sorumlu yöneticinin atanması, kayıtlı bulunan meslek odasından alınacak belge üzerine Noter onaylı sözleşme yapılır.

b) (a) bendi dışındaki işyerleri, (a) bendine uygun olarak tek sorumlu yönetici istihdam edebilecekleri gibi, merkez ilçe dışında aynı ilçe sınırları içinde ürün grupları itibarıyla, en fazla üç işyerinde müştereken sorumlu yönetici istihdamı zorunludur.

c) Gıda üretim zincirinin uygun görülen aşama ve/veya aşamalarında istihdam edilecek olan ve gıda bilimi konusunda eğitim görmemiş usta seviyesindeki elemanların; Tarım ve Köyişleri Bakanlığı koordinasyonunda Sağlık Bakanlığı; illerdeki ticaret, sanayi, ticaret ve sanayi odaları ile esnaf ve küçük sanatkarlar odalarının birlikte açacağı kurslardan “ustalık belgesi” almaları zorunludur. Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinde daha önce Bakanlık ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından verilmiş ustalık belgeleri geçerlidir.

d) (a) bendi için, işyeri yetkilisi ile sorumlu yöneticisi gıda üretim zincirinden birlikte sorumludur, (b) bendi için işyeri yetkilisi, sorumlu yöneticisi ile ustalar gıda üretim zincirinden birlikte sorumludur.

Yönetmeliğin “İşyeri Sorumlulukları” başlıklı 9. maddesinde ise, İşyeri yetkilisi ve/veya sorumlu yöneticisinin yerine getirmekle sorumlu olduğu işler; üretim zincirinin tüm aşamalarında Gıda Kodeksi uyarınca hijyen kurallarını

sağlamak, ürünle ilgili spesifik bilgi ve deneyime sahip bir kontrol grubu oluşturmak, ürünün tam ve doğru bir tanımını yapmak, gıdanın planlanan tüketim şekli ve tüketicilerini tanımlamak, akış şeması yapmak ve şema üzerinde gerekli ilaveleri gerçekleştirmek, gıda üretiminin tüm basamaklarında; yetiştirme ve hasattan başlayarak işleme, imalat, depolama, dağıtım ve tüketim noktasına ulaşıncaya kadar olabilecek tehlikeleri belirlemek ve bu tehlikelere karşı etkili olabilecek tedbirleri saptamak, muhtemel tehlikeyi engellemek veya en aza indirmek için üretim zincirinde “kritik kontrol noktaları” belirlemek, kritik kontrol noktalarına ait kritik limitleri tespit etmek, kritik kontrol noktalarının belirlenen program doğrultusunda denetlenmesi için izleme sistemi oluşturmak, olumsuz bir durum saptandığında etkin düzeltici önlemleri almak, ilgili kayıtların ve uygulanan işlemlerin yer aldığı bir dokümantasyon sistemi oluşturmak, .. olarak sayılmaktadır.

Bunların yanında, sözkonusu Yönetmeliğin birinci eki “Gıda Sicili Başvurusu”, ikinci eki “Türk Gıda Kodeksinde Yer Alan Ürünler İçin Üretim İzin Başvurusu”, üçüncü eki “Gıda İle Temasta Olan Ambalaj Üretim İzin Başvurusu” ve dördüncü eki “Türk Gıda Kodeksinde Yer Almayan Ürünler İçin Üretim İzin Başvurusu” metinlerinde, Sorumlu Yöneticinin noter onaylı sözleşmesi ve diploma sureti, bir zorunluluk olarak aranmaktadır. Ayrıca, birinci ekte, gıda sicil başvurusu yapabilmek için, meslek kuruluşlarına üyelik belgesinin ibrazı da gerekli görülmektedir.

III – “Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” (RG:30.6.00/24095)

“Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”, 30.06.2000 gün, 24095 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Adı geçen Yönetmelik, 9.6.1998 tarihli Yönetmelik’in yukarıda sözü edilen dört ekini değiştirmiştir. Yapılan değişikliklerle, Gıda Sicili Başvurusu (EK 1), Ürün Kodeksleri (Tebliğleri)Yayımlanan Ürünler İçin Üretim İzin Başvurusu (EK 2), Gıda İle Temasta Bulunan Ambalaj Materyali Üretim İzni Başvurusu (Ek 3) ve Ürün Kodeksleri (Tebliğleri)Yayımlanan Ürünler İçin Üretim İzin Başvurusu (EK 4) metinlerinin hepsinde, sorumlu yöneticinin noter onaylı sözleşmesi, diploma sureti ve bağlı bulunduğu meslek kuruluşuna kayıtlı olduğuna dair belge (meslek kuruluşu olanlardan) zorunlu olarak aranmaktadır.

IV – “Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” (RG:19.3.02/24700)

“Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”, 19.03.2002 gün, 24700 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Sözü edilen Yönetmelik, ilgili Yönetmelik’in 7. maddesini

değiştirerek, gıda ve gıda ambalajı üreten işyerlerinde, sorumlu yönetici ve eleman istihdamını aşağıdaki esaslara bağlamaktadır;

a) 5590 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odaları, Ticaret Borsaları ve Türkiye Ticaret Borsaları Birliği Kanununa göre ticaret siciline kayıtlı, gıda maddesi üreten 60 Beygir Gücünün üzerinde motor gücü bulunan veya 15 ve üzerinde işçi çalıştıran veya hazır yemek üreten işyerleri veya her türlü gıda katkı karışımları üreten işyerlerinde en az 4 yıllık lisans eğitimi almış gıda, ziraat, kimya mühendisleri, veteriner hekimleri, kimyagerler, su ürünleri mühendisleri ve biyologlar ile gıda bilimi konusunda en az yüksek lisans yapmış diğer meslek gruplarına mensup kişilerin eğitim dallarına ve üretimin nevine göre her bir işyeri için sorumlu yönetici olarak istihdamı zorunludur.

En az 4 yıllık lisans eğitimi almış Ev Ekonomisi Yüksek Okulu mezunları ve diyetisyenler hazır yemek üreten her bir işyeri için sorumlu yönetici olarak istihdam edilebilirler.

60 Beygir Gücünün üzerinde motor gücü bulunan gıda ambalajı üreten işyerlerinde ise her bir işyeri için sorumlu yönetici olarak gıda, ziraat, makine, petrol, endüstri, kimya mühendisleri veya kimyager istihdamı zorunludur.

Sorumlu yöneticiler işverenle noter onaylı sözleşme yaparak söz konusu işyerinde sorumlu yönetici olarak çalıştıklarına dair meslek odasından alacakları belge ile noter sözleşmesini Bakanlığa ibraz ederler.

b) 507 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu hükümlerine göre, esnaf ve sanatkarlar siciline kayıtlı işyerleri ile (a) bendi dışında kalan işyerleri; (a) bendindeki meslek gruplarına uygun olarak azami 5 işyeri için tek sorumlu yönetici istihdam edebilecekleri gibi gıda bilimi konusunda eğitim görmüş tekniker ve teknisyen seviyesindeki elemanlar üretimin nevine göre en fazla iki işyerinden sorumlu olacak şekilde istihdam edilebilirler.

60 Beygir Gücünün altında motor gücüne sahip, kimyasal ve ısı işlem yapılmadan sadece fiziksel işlem uygulayarak kağıt ve karton kutu üretimi yapan gıda ambalajı üreten işyerlerinde (a) bendinin üçüncü fıkrasında belirtilen meslek gruplarına mensup kişiler azami 5 iş yerinde sorumlu yönetici olarak istihdam edilebilir.

c) (a) bendi dışında kalan işyerlerinden ürettiği gıda maddesini yalnızca ürettiği mekanda satan işyerleri ile yılda en çok 3 ay faaliyet gösteren mevsimlik gıda maddesi üreten işyerlerinde sorumlu yöneticilik usta eğitim belgesine sahip kişiler sorumlu yönetici olarak istihdam edilebilir.

d) Gıda üretim zincirinin uygun görülen aşama ve/veya aşamalarında sorumlu yönetici olarak istihdam edilecek gıda bilimi konusunda eğitim görmemiş, yetkili makamlarca verilmiş ustalık belgesini haiz elemanlar ile sorumlu yöneticilik yapacağı iş kolunda en az iki yıl çalışmış olan kişiler Tarım ve Köyişleri Bakanlığı koordinasyonunda Sağlık Bakanlığı; illerdeki ticaret, sanayi, ticaret ve sanayi odaları ile esnaf ve küçük sanatkarlar odalarının birlikte açacağı kurslardan sorumlu yöneticilik usta eğitim bel-

gesi almaları zorunludur. 9/6/1998 tarihli ve 23367 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmeliğin yayımı tarihinden önce yetkili makamlar tarafından verilmiş ustalık belgeleri geçerlidir.

e) Gıda, gıda ambalajı ve gıda ile temasta bulunan materyal üreten işyerlerindeki üretim zincirinden işyeri yetkilisi ile sorumlu yöneticisi birlikte sorumludur.

f) Sorumlu yöneticiler sadece aynı il sınırları içerisinde sorumlu yöneticilik yapabilirler ve başka bir işle iştigal edemezler.

g) Gıda sicili ve üretim izni ile ilgili bütün bilgi ve belgeler il müdürlüğü kanalıyla Bakanlığa gönderilir.”

V – “Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik” (RG:10.10.'03/25255)

“Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik”, 10.10.2003 gün, 25255 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Adı geçen Yönetmelik, 9/6/1998 tarihli ve 23367 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmeliğin, 19/3/2002 tarihli ve 24700 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelikle değişik 7 nci maddesinin (a) ve (b) bentlerini değiştirmekle ve aynı maddeye (h) bendi eklemektedir.

Değişiklik ve ekleme maddeleri, aşağıda belirtilmektedir; a) Gıda maddesi üreten 60 Beygir Gücünün üzerinde motor gücü bulunan veya 15 ve üzerinde işçi çalıştıran veya hazır yemek üreten işyerleri veya her türlü gıda katkı karışımları üreten işyerlerinde en az 4 yıllık lisans eğitimi almış gıda, ziraat, kimya mühendisleri, veteriner hekimleri, kimyagerler, su ürünleri mühendisleri ve biyologlar ile gıda bilimi konusunda en az yüksek lisans yapmış diğer meslek gruplarına mensup kişilerin eğitim dallarına ve üretimin nevine göre her bir işyeri için sorumlu yönetici olarak istihdamı zorunludur.

En az 4 yıllık lisans eğitimi almış Ev Ekonomisi Yüksek Okulu mezunları ve diyetisyenler hazır yemek üreten her bir işyeri için sorumlu yönetici olarak istihdam edilebilirler.

Gıda ile temasta bulunan ambalaj materyali üreten işyerlerinde ise her bir işyeri için sorumlu yönetici olarak gıda, ziraat, makine, petrol, endüstri, kimya mühendisleri veya kimyager istihdamı zorunludur.

b) (a) bendi dışında kalan işyerleri; (a) bendindeki meslek gruplarına uygun olarak azami 5 işyeri için tek sorumlu yönetici istihdam edebilecekleri gibi gıda bilimi konusunda eğitim görmüş tekniker ve teknisyen seviyesindeki elemanlar üretimin nevine göre en fazla iki işyerinden sorumlu olacak şekilde istihdam edilebilirler.

60 Beygir Gücünün altında motor gücüne sahip, kimyasal ve ısıtma işlemi yapılmadan sadece fiziksel işlem uygulayarak kağıt ve karton kutu üretimi yapan gıda ambalajı üreten işyerlerinde (a) bendinin üçüncü fıkrasında belirtilen meslek

gruplarına mensup kişiler azami 5 işyerinde sorumlu yönetici olarak istihdam edilebilir.”

“h) 20 Beygir Gücü ve altında motor gücü bulunan ekmek ve ekmek çeşitleri üreten işyerlerinde gıda bilimi konusunda eğitim görmemiş, yetkili makamlarca verilmiş ustalık belgesine haiz elemanlar Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile ilgili meslek odalarının birlikte açtığı kurslardan sorumlu yöneticilik usta eğitim belgesi almış olmaları halinde sorumlu yönetici olarak istihdam edilebilirler.”

B – DAVA KONUSU İLE İLGİLİ MESLEKİ MEVZUAT İSE ŞÖYLEDİR;

TMMOB Ziraat, Gıda, Kimya, Makine ve Petrol Mühendisleri ODA'ları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarıdır. Özel hizmet alanlarında çalışan mühendis ve mimarların, aşağıda belirtilen Anayasa ve ilgili Yasa hükümleri gereği, ODA üyesi olmaları zorunludur.

I- Anayasa hükmü

Anayasa'nın “Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları” başlıklı 135. madde hükmüne göre, bu tip kuruluşlar, “belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleridir”.

Maddenin devamında, “Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüslerinde asli ve sürekli görevlerde çalışanların meslek kuruluşlarına girme mecburiyeti aranmaz” denilmektedir.

II – Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yasası

04.02.1954 gün, 8625 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yasası”nın, 05.08.1983 gün, 18126 sayılı RG'de yayımlanan 66 sayılı KHK ile değişik 33. madde hükmüne göre,

“Türkiye’de mühendislik ve mimarlık meslekleri mensupları mesleklerinin icrasını iktiza ettiren işlerle meşgul olabilmeleri ve mesleki tedrisat yapabilmeleri için ihtisasına uygun bir odaya kaydolmak ve azalık vasfını muhafaza etmek mecburiyetindedirler

Kamu kurumu ve kuruluşları ile iktisadi Devlet Teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşlarında asli ve sürekli olarak çalışan mühendislik ve mimarlık meslekleri mensuplarının meslek ve ihtisaslarıyla ilgili odaya girmeleri isteklerine bağlıdır. Ancak bunlar, görevlerinin gereği olan işleri yaparken, mesleki bakımından, Odaya kayıtlı meslektaşlarının yetkileriyle haklarına sahip ve onların ödevleriyle yükümlüdürler”.

Aynı Yasa'nın 38. madde hükmüne göre ise, “Bu kanunun 33 ve 34. maddelerinde yazılı vebeleri yerine getirmeyen yüksek mühendis, yüksek mimar, mühendis ve mimarlar Türkiye’de mesleki faaliyetten men edilirlir”.

C- GENEL DEĞERLENDİRME;

Yukarıda belirtilen Anayasa, yasa, KHK ve Yönetmelik hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmaktadır;

1 – Avrupa Birliği'nin gıda konusundaki müktesebatına uyum çerçevesinde çıkarılan 560 sayılı "Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararname"nin amacı, gıda işyerlerinde çalıştırılan, gıda konusunda yükseköğretim görmüş sorumlu yöneticiler aracılığıyla, teknik ve hijyen standartlarına uygun gıda üretim – ambalajlanması ve satışının sağlanması ve bu şekilde halk sağlığının korunmasıdır.

KHK'nin 6. madde hükmü uyarınca, gıda bilimi konusunda eğitim görmemiş kişiler, açılacak kurslardan belge almak koşuluyla, ancak teknik eleman olarak istihdam edilebilirler. Başka bir deyişle, bunların, sorumlu yönetici olarak istihdamları mümkün değildir.

Bu şekilde, KHK, sorumlu yönetici ve teknik eleman arasında kesin bir ayırım yapmaktadır. Nitekim KHK'nin "Ceza Hükümleri" başlıklı 18 / A maddesi c fıkrası hükmüne göre; sorumlu yöneticileri istihdam etmeden imalatta bulunan gıda maddeleri üreten işyerleri faaliyetten men edilir, ancak teknik elemanlar açısından böyle bir durum söz konusu değildir.

2 – Ayrıca, yukarıda belirtildiği gibi, Anayasa'mızın 135. maddesi ve "Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yasası"nın, 05.08.1983 gün, 18126 sayılı RG'de yayımlanan 66 sayılı KHK ile değişik 33. madde hükmüne göre, Türkiye'de özel hizmet alanlarında mühendislik mesleğini yapanların, uzmanlık dallarına uygun bir ODA'ya kayıt yaptırmak ve üyeliklerini sürdürmek zorunluluğu bulunmaktadır. Bu zorunluluğa uymayan mühendisler, mesleki faaliyetten men edilirler.

Bu gereğe uygun olarak, gıda konusunda çıkarılan yönetmeliklere, "Sorumlu yöneticiler işverenle noter onaylı sözleşme yaparak söz konusu işyerinde sorumlu yönetici olarak çalıştıklarına dair meslek odasından alacakları belge ile noter sözleşmesini Bakanlığa ibraz ederler" hükmü konulmuştur.

3 – Buna karşılık, izleyen süreç içinde, 560 sayılı KHK uyarınca çıkarılan Yönetmeliklerde, giderek amaçtan uzaklaşmaktadır. Sırasıyla;

a) 9.6.1998 tarih, 23367 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmelik", 30 Beygir gücünün üzerinde motor gücü bulunan veya on kişinin üzerinde işçi çalıştıran gıda işyerlerinde 1, motor gücü ve işçi sayısı bunların altında olan en fazla üç işyerinde bir sorumlu yönetici istihdamını getirmiş, gıda üretim zincirinin uygun görülen aşama ve/veya aşamalarında istihdam edilecek olan ve gıda bilimi konusunda eğitim görmemiş usta seviyesindeki elemanların ise açılacak kurslardan "ustalık belgesi" almalarını zorunlu kılmıştır.

b) 19.03.2002 gün, 24700 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve

Denetlenmesine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ise, 5590 sayılı yasa kapsamında bulunan ve 60 Beygir gücünün üzerinde motor gücü bulunan veya onbeş kişinin üzerinde işçi çalıştıran gıda işyerlerinde 1, 507 sayılı Yasa kapsamında bulunan, motor gücü ve işçi sayısı bunların altında olan en fazla beş işyerinde bir sorumlu yönetici istihdamını getirmiş, sorumlu yönetici olarak çalışabileceklere tekniker ve teknisyenleri de, iki işyeri ile sınırlı kalmak üzere, ilave etmiştir. Yine aynı Yönetmelikle, 60 Beygir gücünün altında motor gücü bulunan ve onbeş kişinin altında işçi çalıştıran işyerlerinden ürettiği gıda maddesini yalnızca ürettiği mekanda satan işyerleri ile yılda en çok 3 ay faaliyet gösteren mevsimlik gıda maddesi üreten işyerlerinde, usta eğitim belgesine sahip kişilerin sorumlu yönetici olarak istihdamına izin vermiştir.

Görüldüğü gibi, hem 1 sorumlu yönetici çalıştırılacak işyerlerinin motor gücü ve işçi sayıları artırılmış, tekniker ve teknisyenler sürece dahil edilmiş, hem de tezgahta satış yapan ve mevsimlik gıda işletmelerinde ustaların sorumlu yönetici olabilmeleri sağlanmıştır. Ancak izleyen Yönetmelik değişikliği, bu alandaki en olumsuz düzenlemeleri içermektedir.

c) 10.10.2003 gün, 25255 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik",

• *Kendisinden önceki Yönetmelik'in 7. maddesinin (a) bendini değiştirirken, bendin son fıkrası olan "Sorumlu yöneticiler işverenle noter onaylı sözleşme yaparak söz konusu işyerinde sorumlu yönetici olarak çalıştıklarına dair meslek odasından alacakları belge ile noter sözleşmesini Bakanlığa ibraz ederler" hükmünü tümüyle iptal etmiş, buna karşılık Gıda Sicili Başvurusu (EK 1), Ürün Kodeksleri (Tebliğleri) Yayınlanan Ürünler İçin Üretim İzin Başvurusu (EK 2), Gıda ile Temasta Bulunan Ambalaj Materyali Üretim İzin Başvurusu (EK 3) ve Ürün Kodeksleri (Tebliğleri) Yayınlanan Ürünler İçin Üretim İzin Başvurusu (EK 4) metinlerinin hepsinde, sorumlu yöneticinin noter onaylı sözleşmesi, diploma sureti ve bağlı bulunduğu meslek kuruluşuna kayıtlı olduğuna dair belgeyi (meslek kuruluşu olanlardan) zorunlu olarak aramayı sürdürmüştür.*

Bu bağlamda, Yönetmelik değişikliğinin neyi amaçladığını anlamak güçleşmektedir. Eğer Yönetmelik sorumlu yöneticinin meslek odasına kayıtlı olma zorunluluğunu ortadan kaldırıyorsa, Anayasa'nın 135. maddesi ve Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yasası'nın, 33. madde hükmünü ihlal etmektedir, genel düzenleyici işlemler hiyerarşisi bakımından bunun hukuka aykırılığı açıktır.

Diğer taraftan, Yönetmelik içeriğinden kaldırdığı üyelik koşulunu Yönetmelik eklerinde arıyor olması, getirilen düzenlemenin "dağınıklığını" ortaya koymaktadır.

• *Bunun dışında, daha da vahimi, sözü edilen yönetmelik ile getirilen (h) maddesi ile, bir önceki yönetmeliğin*

yalnızca tezgahta satış yapan ve mevsimlik gıda işletmeleri için ustalara tanındığı sorumlu yönetici olabileceğini, 20 Beygir Gücü ve altında motor gücü bulunan ekmek ve ekmek çeşitleri üreten işyerlerinin tümüne yaymaktadır. Artık bu tip işyerlerinde, gıda bilimi konusunda eğitim görmemiş, yetkili makamlarca verilmiş ustalık belgesine haiz elemanlar, sorumlu yönetici olarak istihdam edilebilmektedirler.

Bu düzenleme, 560 sayılı KHK'nin birçok maddesine aykırıdır.

Öncelikle, 560 Sayılı KHK'nin "İstihdam" başlıklı 6. maddesi, gıda işyerlerinde gıda bilimi konusunda eğitim görmüş kişilerin sorumlu yönetici ve eleman olarak istihdamını zorunlu kılmaktadır. KHK, gıda bilimi konusunda eğitim görmemiş kişilerin teknik eleman olarak istihdam edilebilmesi için ise bazı koşullar aramaktadır. Görüldüğü gibi yasa koyucu, sorumlu yönetici ve teknik elemanı tümüyle ayrı olarak değerlendirmiş, kullandığı "ve" bağlacı ile de, bunların bir-biri yerine ikame edilemeyeceğini ortaya koymuştur. Ayrıca KHK'nin "amaç" başlıklı 1. maddesinde sayılan hususların, "bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarını kazanmış ve bunları mal ve hizmet üretiminde iş hayatınca kabul edilebilecek standartlarda uygulayabilen usta belgesi almış kişi" olarak tanımlanan kişiler tarafından yerine getirilemeyeceği açıktır.

Bunun dışında, İlgili Yönetmelik'in değiştirilmemiş olan ve dolayısıyla geçerliliğini koruyan maddeleri karşısında, getirilen yeni düzenlemeler, mevzuat bütününe önemli oranda işlevsiz kılmaktadır. Şöyle ki; Yönetmelik'in "İşyeri Sorumlulukları" başlıklı 9. maddesinde ise, İşyeri yetkilisi ve/veya sorumlu yöneticisinin yerine getirmekle sorumlu olduğu işler, yukarıda da belirtildiği gibi, ayrıntılı olarak sayılmaktadır. Buna göre sorumlu yönetici;

- Gıda Kodeksi uyarınca hijyen kurallarını sağlamak,
- Ürünle ilgili spesifik bilgi ve deneyime sahip bir kontrol grubu oluşturmak,
- Ürünün tam ve doğru bir tanımını yapmak,
- Gıdanın planlanan tüketim şekli ve tüketicilerini tanımlamak,
- Akış şeması yapmak ve şema üzerinde gerekli ilaveleri gerçekleştirmek,
- Gıda üretiminin tüm basamaklarında; yetiştirme ve hasattan başlayarak işleme, imalat, depolama, dağıtım ve tüketim noktasına ulaşıncaya kadar olabilecek tehlikeleri belirlemek ve bu tehlikelere karşı etkili olabilecek tedbirleri saptamak,

- Muhtemel tehlikeyi engellemek veya en aza indirmek için üretim zincirinde "kritik kontrol noktaları" belirlemek, kritik kontrol noktalarına ait kritik limitleri tespit etmek,
- Kritik kontrol noktalarının belirlenen program doğrultusunda denetlenmesi için izleme sistemi oluşturmak, olumsuz bir durum saptandığında etkin düzeltici önlemleri almak,
- İlgili kayıtların ve uygulanan işlemlerin yer aldığı bir dokümantasyon sistemi oluşturmak ..

görevlerini yerine getirecektir.

Yukarıda sayılan kritik kontrol noktalarının belirlenmesi, gıda biliminde, HACCP (Hazard Analyzes at Critical Control Point) olarak tanımlanmaktadır. Bu ve benzeri süreçler, ancak gıda bilimi konusunda yüksek öğrenim görmüş mühendisler tarafından yönetilebilir.

Buna karşılık Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, getirdiği Yönetmelik değişikliği ile 20 BG'nün altında motor gücü bulunan ve ekmek /ekmek çeşitleri üreten işletmelerde bu işlemlerin, fırın ustaları tarafından yapılmasını öngörüyor.

Aldıkları kısa süreli eğitimlerle, fırın ustalarının, gıda alanında teknik ve hijyenik standartlara uygun iş ve işlemler yapamayacakları açıktır.

Bakanlık, mühendis yerine usta tercihi yaparak, yalnızca bilime inançsızlığını ortaya koymakla kalmamakta, ayrıca tüm halkın sağlığını da tehlikeye atmaktadır. Ülkemizdeki fırınların neredeyse tamamının 20 BG'nün altında olduğu ya da kapasite raporlarında öyle gösterildiği düşünüldüğünde, tehlikenin boyutları ortaya çıkmaktadır.

SONUÇ VE İSTEM:

Yukarıda açıklanan doğrultuda, Anayasa, ilgili yasa ve 560 sayılı KHK hükümlerine aykırı hükümler ve halk sağlığını tehdit eden düzenlemeler taşınması nedenleriyle, T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan ve 10 Ekim 2003 gün, 25255 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik" in, 19.03.2002 gün, 24700 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmeliğin 7. madde a fıkrasını değiştiren 1. madde a fıkrasının, bir önceki düzenlemeye dönüşmek amacıyla tümüyle iptaline, yine 19.03.2002 gün, 24700 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmeliğin 7. maddesine h bendi ekleyen 1. madde h bendinin tümüyle iptali yanında, Anayasa, yasa ve KHK'ye açıkça aykırılıkları ve halk sağlığına olan olumsuz etkileri bağlamında öncelikle yürütmelerinin durdurulmasına, yargılama giderleri ve avukatlık ücretinin davalı idareye yükletilmesine karar verilmesini saygılarımızla arz ve talep ederiz.

Gökhan GÜNAYDIN
TMMOB Ziraat Mühendisleri
ODASI Başkanı

E. Başak KAYA
TMMOB Gıda Mühendisleri
ODASI Başkanı

Sami CAN
TMMOB Kimya Mühendisleri
ODASI Başkanı

Emin KORAMAZ
TMMOB Makine Mühendisleri
ODASI Başkanı

Mete TOPGÜDER
TMMOB Petrol Mühendisleri
ODASI Başkanı